

Музикални дейности при деца с нарушения

Редица съвременни изследвания в областта на музикалната педагогика и терапия представят резултати, които аргументират позицията за широките възможности на изпълнението и възприемането на музика, както и на музикалните импровизации при решаването на конкретни проблеми в профилактичната, терапевтична и корекционна работа при деца с различни нарушения.

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА МУЗИКА

- Още от древността е известно успокояващото, релаксиращо, хармонизиращо въздействие на музиката върху хората. Тя действа за постигането на равновесие между физиката и психиката на индивида, за разрешаване на вътрешни конфликти и противоречия, по посока на душевния мир, при взаимоотношенията с околните и заобикалящата ги среда.

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА МУЗИКА

Дејноста възприемане на музика е елемент от т.н. рецептивна музикотерапия.

В музикотерапевтичната практика се използват целенасочено подбрани музикални творби, които въздействат по определен начин.

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА МУЗИКА

В процеса на терапия и корекция при деца с комуникативни нарушения, много често при слушането на музика, децата извършват съответни движения.

Г. Волкова препоръчва тематиката на музикалната творба да отразява темата на логопедичното занятие. (Слуша се “Есен” – из “Годишните времена “ – А.Вивалди, а в занятието се работи върху темата “Есен”). Същата авторка препоръчва и рисуване под звуците на музиката.

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА МУЗИКА

Слушането на музика е от особено значение при деца със синдром на Даун. Според Д.Баркър, музиката развива въображението и способността за изразяване на мислите чрез думи, движения, танц и жестове.

При децата в норма, слушането допринася за развитието на звуковисочинния слух, но още по-важна е способността за различаване на височината на тоновете при децата с посоченото заболяване.

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА МУЗИКА

При децата с нарушения, дейността *възприемане* създава необходимия музикалнослухов опит, който е основа за резултатно изпълнение или импровизация.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА

Дейността се реализира в три направления:

- пеене,
- свирене с детски музикални инструменти
- движения с музика (ритмика).

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Най- често пеенето се прилага като терапевтичен метод при децата с нарушения на вербалната комуникация и по-конкретно при говорните нарушения (артикуляционни нарушения, заекване). .

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Тъй като музиката е изкуство, организирано протичащо във времето, ясно е че ритъмът, метрумът и темпото са значими фактори, в които до голяма степен се наблюдава сходство с мерената реч. Това обяснява и терапевтичните функции на пеенето при корекционната работа при деца със заекване.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Специалистите – логопеди обясняват психофизиологическата връзка между пеенето и говоренето така: “При пеенето задържането става предимно на гласните звукове.

Това позволява на заекващото дете да се подготви психически и физиологически за посрещане на препятствието – съчетанието на гласния със съгласния звук. И детето успява да го преодолее пеейки “.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Певческата дейност оказва терапевтичен ефект и при лечението на речевите дефицити при деца с аутизъм.

Дефицитите в общуването, които се наблюдават при тях, предполагат експресивна реч, която може да варира от пълна немота до сумтене, крясъци, гърлени звуци и др.

В някои изследвания се посочва, че аутистичните деца проявяват необикновена чувствителност към музиката, или дори само към някои определени звуци.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Някои от децата с аутизъм понякога пеят, дори когато не могат да говорят. Тази особеност дава основание, в процеса на системна работа върху говора, като основен терапевтичен метод, да се прилага пеенето.

Песните могат да бъдат с елементарен текст, повтарящи се кратки фрази и срички, а възприемането им може да се улесни, като се използват тактилни и визуални знаци

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Д.Баркър посочва пеенето, като особено ефективно средство насочено към развитие на обучителни способности. Като мотивира децата да повтарят думи и кратки фрази в приятна форма, пеенето стимулира овладяването на езика и речевата дейност.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

За децата с обучителни трудности, като тези със синдром на Даун, пеенето се явява най-съществения метод на обучение, тъй като заучаването на куплети от песен в голяма степен облекчава задачата за съставяне на фрази и изречения”

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - ПЕЕНЕ

Песните с кратък, запомнящ се, повтарящ се текст улесняват създаването на добри езикови модели, които могат лесно да се възпроизвеждат, тъй като речевият поток се съпровожда с музика.

Пеенето изисква и ясна, отчетлива артикулация, което също е фактор за оптимизиране на речевата дейност.

В процеса на певческата дейност, по-лесно се възприема и музикалният метроритъм, което е важен навик за децата с речеви проблеми.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА- СВИРЕНЕ С ДЕТСКИ МУЗИКАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА- СВИРЕНЕ С ДЕТСКИ МУЗИКАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ

В качеството си на терапевтичен метод, свиренето на един или друг инструмент в никакъв случай не предполага предварителна музикалноизпълнителска подготовка при децата с нарушения.

В практиката на музикотерапевтите, най-широко приложение намират ударните инструменти, без определена височина на тона (дайре, маракаси, клавеси, барабанче и др.), както и някои мелодични ударни и духови инструменти (ксилофон, металофон, блокфлейта).

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА- СВИРЕНЕ С ДЕТСКИ МУЗИКАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ

Свирането се явява като най-достъпната и най-привлекателна за децата, изпълнителска дейност. Под ръководството на педагога, който озвучава кратка, достъпна метроритмична формула, децата възпроизвеждат ритъма и го повтарят във вид на остинатен съпровод към позната песен.

Ритмичният съпровод може да бъде и резултат на съчинена от самото дете кратка метроритмична фраза.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА- СВИРЕНЕ С ДЕТСКИ МУЗИКАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ

Свиренето намира приложение при корекционната работа при децата с комуникативни нарушения и особено при деца със заекване или други говорни нарушения. В заниманията по логопедическа ритмика, при упражнението за възприемане на музикалното темпо, детските музикални инструменти допринасят за по-оптимално постигане целите на логопедичната работа.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА- СВИРЕНЕ С ДЕТСКИ МУЗИКАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ

- В някои източници се посочва, че при деца с аутизъм, свиренето може да се използва, като стимулиращо социалната комуникация средство. При тези случаи терапевтът залага и на зрителния контакт, който се осъществява чрез фокусиране на вниманието върху музикални инструменти, чиято техника позволява свирене “близо до лицето”.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - РИТМИКА

Терапевтичните цели на ритмиката до голяма степен се приближават до тези на двигателната терапия.

Основополагащ принцип на терапията чрез движение е, че между тялото и човешката психика има най-пряка и директна връзка”

Известни са редица теории, концепции, школи които се основават на тясната връзка, взаимодействие и единство между музиката и движенията на човешкото тяло (Емил Жак Далкроз, Рудолф Боден, Доротеа Гюнтер и др.)

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - РИТМИКА

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - РИТМИКА

Подобна концепция е залегнала в основата на системата за музикално възпитание “Shulwerk”, създадена през 20-те години на ХХ век от немският композитор и педагог Карл Орф.

Основана на тясната връзка между движение, музика и слово, системата на Орф, осигурява оптимални условия за изява и развитие на индивидуалността на всяко дете, независимо от неговите музикални заложи .

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - РИТМИКА

При деца с умствено изоставане по системата на К. Орф, всеки урок задължително включва движения с музика – ходене, бягане, подскоци, галоп и др, при които се търси бързина на реакциите и координация между музика и движение. Движенията се съпровождат със свирене или декламация.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - РИТМИКА

Постигането на по-съвършена координация на движенията е елемент от упражненията по логопедическа ритмика.

Заекването е нарушение на ритъма на речта, затова в корекционната работа се обръща внимание върху развитието на ритмичността на всички движения- движения с музика, гимнастика, ходене в различни посоки, упражнения за регулация на мускулния тонус, за усъвършенстване на фината моторика.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МУЗИКА - РИТМИКА

За стимулиране на социалното общуване, при децата с аутизъм, се препоръчват музикални игри като подаване на топка назад и напред под музикален съпровод, последователно сядане на стол, подреждане в кръг и др.

СЪЧИНЯВАНЕ НА МУЗИКА - ИМПРОВИЗАЦИЯ

Активното общуване с изкуството в смисъл “правене” “създаване”, “импровизация” е един от начините за самоактуализация на личността (по Е.Маслоу).

В този контекст може да се интерпретират терапевтичните възможности на дейността съчиняване.

Музикалната импровизация е индивидуална дейност, която предполага методика, съобразена с възможностите на всяко дете и спецификата на неговото заболяване.

СЪЧИНЯВАНЕ НА МУЗИКА - ИМПРОВИЗАЦИЯ

Импровизацията е начин на самоизява, в която е важно детето да успее да изрази собствените си чувства и емоции.

Импровизациите могат да бъдат ритмични и мелодични; вокални и инструментални.

Най-често приложение в терапевтичната практика намират ритмичните инструментални импровизации.

СЪЧИНЯВАНЕ НА МУЗИКА - ИМПРОВИЗАЦИЯ

- Особено успешно се прилага импровизацията като терапевтичен метод при деца с нарушения на вербалната комуникация.
- В тези случаи ритмичната импровизация върху стихотворен текст може да се включи като елемент в системата от логоритмически занимания и да се съпровожда от импровизация на съответни движения.

СЪЧИНЯВАНЕ НА МУЗИКА - ИМПРОВИЗАЦИЯ

Също така инструменталните импровизации (ритъм или мелодия) намират място в комплекса от психотерапевтични методи при деца с неадаптивно поведение, които трудно общуват и не умеят да се изразяват вербално.

Според Райд и Пристли подобен подход принадлежи към т.н. “аналитична музикотерапия” и чрез него се постига емоционално себеизразяване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От всичко гореказано става ясно, че

- ⦿ слушането,
- ⦿ изпълнението и
- ⦿ импровизацията на музика

оказват широко, многопосочно
терапевтично въздействие при деца с
различни нарушения.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!